

Ontmoetingsdag van Netwerk NDE, zaterdag 26 november 2022: een impressie

Overgangsvisioenen en postmortale contacten

Eva Dunlop

Het was een mooie opkomst in Huize Het Oosten te Bilthoven op 25 november 2022. Deze Ontmoetingsdag stond in het teken van de *postmortale contacten/ervaringen* en *overgangsvisioenen*. Als sprekers traden aan: **Rudolf Smit**, de voormalige hoofdredacteur van *Terugkeer naar Levenslicht*; inmiddels durf ik ook wel te zeggen dat hij een expert is op het gebied van de NDE en aanverwante ervaringen. **Annet Brouwer**, schrijfster van *'Een gift uit Avalon; over contact met overleden dierbaren'*, sprak uitvoerig over het contact met gene zijde. **Dr. Hein van Dongen** is filosoof en kenner op het gebied van parapsychologie; hij nam ons mee in de wereld van overgangsvisioenen en de dito ervaringen. Graag geef ik onze lezers met dit verslag een indruk van een inspirerende ontmoetingsdag. Bent u er de volgende keer ook bij?

De inleiding van Rinus van Warven: *grenservaringen*

Rinus van Warven, voorzitter van Netwerk NDE, opende deze dag: 'We nemen u vanochtend mee in de illustere wereld van de zogeheten **grenservaring**. Een lastig woord, want het zegt dat het ervaringen zijn die zich bewegen 'op de grens van'. En dan denk je meteen: 'Op de grens van wát dan?'

Nou: grenservaringen treden op als je je begeeft in de wereld van pijn, verdriet, lijden, rouw en dood. En wij van Netwerk NDE houden ons bezig binnen deze verschillende gebieden. Maar ik moet eerlijk zeggen: als we het over dit soort van ervaringen hebben, dan denk ik gelijk: 'Waar hebben we het ook al weer over?' Want wat is precies het verschil tussen een **perimortale ervaring** en een **postmortale ervaring**? En hoe zit het met **sterfbedvisioenen** versus **overgangsvisioenen**? Ja: als je in deze wereld duikt, dan loop je het gevaar dat het je een beetje gaat duizelen. Daarom hebben wij mensen uitgenodigd die ons kunnen vertellen hoe dit wereldje in elkaar zit.'

Hierna gaf Rinus het woord aan Rudolf Smit als eerste spreker van deze Ontmoetingsdag.

Rudolf spreekt over 'overgangsvisioenen'

Rudolf: 'We kennen het begrip **sterfbedvisioen**, maar dat heeft toch een negatieve lading. **Overgangsvisioen** zou dan een betere benaming zijn, want zoals wij allemaal weten: met de dood is het niet afgelopen, het bewustzijn gaat **dóór**. Zo ervaren we dat en zo is dat óók gebleken uit een tal van onderzoeken. En wat de

critici ook mogen zeggen, wij weten het; voor ons is dit een **feit**.'

Hierna zet Rudolf eerst het verschil tussen deze twee ervaringen uiteen. Een **overgangsvisioen** vindt plaats nabij het moment van overlijden. **Postmortaal** betekent: **ná** de fysieke dood van iemand. Dan maak je hier dus contact met een persoon **ná** zijn sterven. Dit gebeurt vaker dan men denkt, vertelt Rudolf: 'Uit **Amerikaans onderzoek** blijkt dat zeker 45% van de Amerikanen dit soort ervaringen meemaakten na het overlijden van een naaste.'

De lezing van Rudolf Smit

Rudolf tipt ons het boek van Marianne (Marja) Lensink 'Gestuurd toeval'. Marianne heeft een tijd voor de redactie van *Terugkeer naar Levenslicht* gewerkt met Rudolf. En ze is ook contactpersoon geweest voor mensen met een perimortale ervaring, dat wil zeggen; ervaringen rondom het stervensuur.

Marianne haar man overleed jong, in het begin van de jaren negentig. Haar man is zeker drie keer aan haar verschenen na zijn dood. Hierover heeft ze haar boek geschreven en Rudolf geeft ons enkele treffende en ontroerende voorbeelden van haar ontmoetingen [Redactie: het boek is nog steeds verkrijgbaar via Bol.com].

Net als postmortale ervaringen zijn ook overgangsvisionen veel voorkomend. Met name mensen die werken in een hospice krijgen hier regelmatig mee te maken. Rudolf: 'Bijvoorbeeld dat iemand vlak voor het sterven ineens opleeft en iets zegt van 'vader is daar!' en dan een heel gesprek begint met zijn vader. Ze horen woorden als 'ik moet komen' en sterven met een grote glimlach. Het hoeft niet altijd zo te gaan, soms gebeuren ze weken van tevoren. Overgangservaringen hoeven niet verschijningen te zijn, maar dit kunnen ook bijvoorbeeld knipperende lampen zijn, rammelende lepeltes of stilstaande klokken.'

Rudolf vervolgt: 'Een bekend voorbeeld van de overgangservaring is het verhaal van de oude Chinese dame. Zij woont in het verzorgingstehuis en is duidelijk in stervende. Ze krijgt visioenen en ziet haar vader en haar zus. Allebei wenken ze haar, maar voor zo ver zij weet leeft haar zus nog. De omstanders zijn stomverbaasd. Dan komt haar dochter in tranen en die zegt: 'Mijn tante, jouw zus, is drie weken geleden overleden. Maar we hebben het niet durven zeggen door je toestand.' De oude dame zegt: 'Nu begrijp ik het, nu is het goed.' En ze sterft kort daarna in vrede.'

Rudolf: 'Sir William Barrett¹ is één van de eerste mensen die op een uitgebreide manier heeft geschreven over overgangservaringen. Dit was in de twintiger jaren van de vorige eeuw, het boek heet 'Deathbed Visions'. Barrett was een geleerde van naam. Toen hij dit soort boeken schreef werd hij op een nare manier behandeld door zijn vakgenoten. Maar dat weerhield hem er niet van om dit werk voort te zetten. Het is een dun boekje en hij heeft het ook nooit kunnen afmaken, het is na zijn dood uitgegeven.' [Redactie: het boekje is online nog verkrijgbaar.]

Rudolf sluit af met: 'Overgangservaringen komen vaker voor dan we denken. Sterker nog: het komt ongelooflijk veel voor. Maar mensen durven hier niet over te praten omdat ze bang zijn voor gek verklaard te worden. Maar wij weten wel beter, zeker ook als we naar de nabij-de-dood-ervaringen kijken. Er blijft maar één conclusie over: het bewustzijn gaat door en contact met nabestaande kan blijven bestaan.'

Annet Brouwer spreekt over 'contact met gene zijde'

Na deze uitleg van Rudolf over grenservaringen gaat de ochtendsessie door met de tweede spreekster:

Noot

¹ William Fletcher Barrett (1844-1925) was een Britse natuurkundige en een leidende figuur in de beginjaren van het parapsychologisch onderzoek. Barrett was initiatiefnemer en (mede)sponsor voor de oprichting van de Britse 'Society for Psychical Research' (in 1882) en de 'American Society for Psychical Research' (in 1885).

Annet Brouwer. Annet heeft bij uitgeverij Van Warven het boek 'Een gift uit Avalon' uitgebracht.

In haar boek vertelt Annet de verhalen van meer dan 40 mensen die onverwacht een teken hebben ontvangen van gene zijde. Ze benadrukt dat dit niet gaat om mediums die contact kunnen maken met overledenen, maar dat het verhalen zijn van, laten we het noemen, de 'gewone' mensen.

Rinus legt de titel uit: 'Avalon staat volgens de oude traditie voor 'gene zijde'. Soms maken entiteiten uit de wereld van gene zijde contact met mensen aan deze kant. Annet heeft hier uitgebreid onderzoek naar gedaan en daarover heel veel mensen geïnterviewd. Hierover gaat ze ons meer vertellen.'

In haar lezing gaat Annet de diepte in over de wereld aan gene zijde en over de verschillende vormen van Hemeltaal waarmee overledenen contact met ons maken. Annet omschrijft dat zo: 'Op het moment dat iemand niet meer in taal met jou kan spreken zoals wij hier nu doen, dan moet er op een andere manier contact gemaakt worden. Deze andere 'taal' kan verschillende vormen aannemen.' Ze benoemt veel voorbeelden.

Hieronder deel ik graag het eerste stuk van haar lezing, zodat de lezers een beetje een idee krijgen van het ontstaan van Annet haar boek en wat voor betekenis verschijningen van gene zijde kunnen zijn voor naasten.

Annet's eerste ervaring met gene zijde

Annet: 'Om heel eerlijk te zijn: ik was zelf tot ongeveer 12 jaar geleden totaal niet bezig met het leven na de dood.

Ik geloofde er eigenlijk ook niet in dat zoiets mogelijk was. En als je denkt 'dood is dood' dan kan er ook geen contact-ervaring zijn. Ik was 12 jaar geleden ook van het 'eerst zien en dan geloven'; heel erg rationeel ingesteld. Als ik het maar kon snappen, bevatten en redeneren, dan was iets waar. Als iemand mij in die tijd zo'n ervaring verteld zou hebben, dan zou ik toch een beetje gedacht hebben: 'Nou, die spoort niet helemaal.' Totdat ik 12 jaar geleden zèlf compleet verrast werd met precies zo'n ervaring.

Een hele goede vriendin, die een jaar daarvoor overleden was, verscheen aan mij. Toen ze verscheen was ik compleet overrompeld. Ik zei: 'Vera, dat kan toch helemaal niet: jij bent dood!' Ze gaf mij toen een hele grote glimlach en zei: 'Ik was wel dood, maar ik leef nog steeds.' We hebben die nacht lange gesprekken gevoerd en ik heb haar van alles kunnen vragen. Ik kon haar vragen hoe ze overleden was, »

of het pijn heeft gedaan en waar ze nu dan was en hoe het haar verging. Vera is 9 maanden erg ziek geweest en door haar ziekbed was haar verschijning flink achteruitgegaan. Maar in de nachtelijke 'verschijning' toonde ze zich juist heel energiek en krachtig, als jaren vóór haar overlijden. Er was geen sprake meer van fysieke beperking. Vanuit het wereldbeeld 'dood is dood' had dit natuurlijk nooit gekund, maar het was zó echt voor mij, zo **wezenlijk**.'

Het nieuwe doorgronden

Met name doordat haar (nuchtere) man haar voor gek verklaarde toen ze deze ervaring deelde, besloot ze deze voor haarzelf te houden. Annet: 'Ik dacht: als mijn man al zó reageert, hoe gaan **andere** mensen dan reageren? Maar toch: in mijzelf begon wel een heel proces.' Zoals de bekende kunstverzamelares Hélène Kröller-Müller, (1869–1939) het zo treffend heeft omschreven: *Het zien van nieuwe dingen heeft altijd een pijnlijke kant, doordat ze ons innerlijk uit het evenwicht brengen en ons dwingen het oude te herzien, het nieuwe te doorgronden en beiden naar waarheid te schatten.*

Annet: 'Dit is voor mij een heel proces geweest, waarbij ik eigenlijk vooral mijzelf en in mijzelf dat **nieuwe** ben gaan doorgronden.' Het contact met gene zijde bleek niet bij deze ene ervaring te blijven

In de jaren daarna overleed Annet haar moeder. En in de nachtelijke uren kreeg ze óók een bericht van haar, twee keer zelfs. Net als haar overleden neef, die ze zag in een transparante vorm zoals hij een paar jaar voor zijn overlijden was. Ook hij overleed door een ziekte waarin hij veel van zijn uiterlijke verschijning moest inleveren. Maar net als Vera toonde hij zichzelf in zijn volle kracht.

Tien jaar later overleed ook Annet haar vader, ze was toen al zo ver dat ze wachtte op een teken van hem... Tot haar frustratie moest ze even geduld hebben, maar uiteindelijk heeft ze een jaar later ook een boodschap van hem gekregen.

Verbinding met anderen

In haar praktijk voor *healing* en *coaching* in Zaltbommel kwam Annet in contact met mensen die uit zichzelf hun ervaringen met de andere wereld gingen delen.

Annet: 'Ik kreeg prachtige verhalen te horen over ervaringen waarin overledenen waren gezien, gehoord en gevoeld. Wat me onmiddellijk opviel, was dat deze ervaringen een **enorme** betekenis hadden voor deze mensen.'

Daardoor had Annet weer veel herkenning en dat gaf haar de impuls om deze verhalen door te vertellen. Juist omdat dit zulke betekenisvolle verhalen zijn, die zó veel troost kunnen geven en iemands wereldbeeld kunnen veranderen. Annet: 'Het is toch zonde als we het daar **niét** over hebben?'

De mensen die ze heeft gesproken voor haar boek, die vormen een zeer divers gezelschap: jong, oud, spirituele mensen en nuchtere mensen die niks met spiritualiteit hebben, mensen in de zorg of juist in een technisch beroep of mensen in de financiële wereld. Annet: 'Echt ontzettend divers, maar **allemaal** vertellen ze over contact-ervaringen met overleden dierbaren.'

Iedereen in de zaal luisterde aandachtig naar Annet... ze gaf veel voorbeelden van de ervaringen van nabestaanden. Van voorwerpen verbonden met overledenen die plotseling bewogen, en klokken die stilstonden, tot innerlijke stemmen.

Annet: 'De boodschappen van nabestaanden waren vooral geruststellend, affirmerend ('ik zal altijd aan je zijde staan') en bevrijdend. Sommige boodschappen waren ook verklarend: oude conflicten werden opgelost of opgehelderd. Wat duidelijk is aan deze ervaringen, is dat er een onderliggende boodschap ligt, net zoals Rudolf ook al aangaf: dood is niet dood. Het is een boodschap die zegt: 'Ik ben er nog, misschien in een andere hoedanigheid, maar ik leef zeker nog.' Want je kunt op een andere manier in verbinding blijven en communicatie met elkaar hebben, anders dan wij in het dagelijkse (Aardse) leven hebben.' Om dit te beamen deel ik hier nog één van de teksten uit Annet haar computerdia's:

Het diepste niveau van **communicatie** is geen communicatie, maar **verbinding**, zonder woorden, zonder vorm
[Thomas Merton, 1915–1968]

Annet: 'Bij het zien van een ondergaande zon denken wij dat de zon er niet meer is. Maar via de maan laat zij toch haar schijnsel aanzien en weten wij dat de zon er nog is. Zo is ook mijn kijk op het overlijden van iemand... Na het afleggen van het fysieke lichaam denken wij mogelijk dat hij of zij er niet meer is: maar via de Hemeltaal laat die persoon toch zijn 'Zijn' [voortbestaan] schijnen, en zijn ze nog gewoon bij ons.'

Na Annet haar toespraak was er een gelegenheid om vragen te stellen en gedachten te delen, daarna volgde er een korte pauze om door te gaan naar de laatste spreker: **Hein van Dongen**.

Hein van Dongen: *verrijk je werkelijkheid*

Dr. Hein van Dongen is filosoof en heeft veel onderzoek mogen doen naar de overgangsvisionen. Hein begon zijn intro met de parapsychologie, over hoe hij dit begin jaren tachtig als bijvak had gestudeerd aan de universiteit Utrecht. Hier waren toen twee professoren die dit vak mochten doceren. Parapsychologie leefde toen en het was zelfs een onderzoeksveld; maar het is in de loop van de jaren wegbezuinigd. Hein: 'Een gemiste kans, want in de samenleving is de belangstelling voor dit soort onderwerpen nog steeds heel groot. Maar ik krijg de indruk dat men er kennelijk niet genoeg geld aan kan verdienen of iets dergelijks; daarom is dit vak publiekelijk verdwenen. Dat betekent dat mensen die zich bezighouden met de mens

Hein van Dongen aan het woord

Rinus van Warven en
Hein van Dongen

en de natuur, geen mogelijkheid meer hebben om dit onderzoeksveld mee te nemen. Terwijl dit juist het normale beeld van de werkelijkheid verrijkt. Ik ben heel dankbaar dat ik hiermee wél in aanraking ben gekomen; het heeft me nooit meer losgelaten.'

Later voegt hij eraan toe: 'Ik heb zelf nooit een nabij-de-doodervaring meegemaakt, tenzij je het hele leven een NDE noemt. Wat ik erover las heeft me heel veel geleerd.'

Karakteristieken van grenservaringen

Hein: 'Wat me is opgevallen aan deze ervaringen is dat ze een sterk **morele** kant hebben. Het witte Licht, dat heeft iets **ethisch**, mensen kijken met een **ethische** blik naar het leven dat ze geleid hebben.'

Wat ook opvalt is dat de ervaring een **schoonheid** voor de mensen vertegenwoordigt. Een schoonheid die alle Aardse voorstellingen van schoonheid overstijgt. Prachtige landschappen, lichtval: dat zegt iets over wat wij mensen als belangrijke drijfveer hebben. Dat we contact zoeken met dat domein van schoonheid en dat wij... laat ik het maar simpel zeggen: van het leven iets **moois** willen maken. En dat **mooie** straalt in deze ervaringen.'

Ook een punt is dat deze ervaringen een **waarheid** vertegenwoordigen. Dan kun je argumenteren: 'Kan dat wel en was het wel ècht zo?' maar als je dan de mensen hoort: 'Dit was de eerste keer dat ik iets **ècht** heb meegemaakt... en jij zegt misschien dat het een droom is; maar volgens mij is alles wat ik hiervoor heb meegemaakt een droom. En nu heb ik iets **reëls** meegemaakt.' Als mensen dat zeggen, dan moet je daarachter staan. Er is dan een bepaald soort realiteitsbesef bij mensen gewekt. Hier gaat het over de **kenmerken** die in de ervaringen, in de

beleving, naar boven komen en die heel veel indruk maken op mensen: het raakt ze. Wat is nou een samenleving, een wetenschap, die zich niet bezighoudt met datgene wat mensen werkelijk raakt?'

Tot besluit: **dat wat ons raakt...**

Zo is het maar net... en gelukkig was dit precies hetgene waarmee wij ons **wel** bezighielden op deze dag. We hebben drie fantastische sprekers mogen horen, die ons meenamen in de terminologie, de ervaringen, het gevoel en de betekenis van deze bijzondere categorie van ervaringen.

Na de lezingen gingen we 's middags in drie groepen uit elkaar, waarin we de gelegenheid hadden om door te praten over deze onderwerpen en waarin we ook uitgebreid de gelegenheid kregen om vragen te stellen.

Tot slot wil ik nog graag deze woorden van Hein met iedereen delen: 'Voor mij heeft dit hele gebied iets te maken met het leven in de maatschappij. Het is niet alleen maar etherisch of esoterisch of hoe je het ook noemen wilt: het gaat over het **mens-zijn**. En dat **mens-zijn** verschijnt in een ander licht, wanneer je op een andere manier naar deze ervaringen gaat kijken. Dat 'welles-nietes' gedoe over deze ervaringen, dat mag van mij dan ook weleens stoppen. Als iemand zoiets indrukwekkends heeft ervaren, dan kun je beter proberen er zèlf iets van te leren, in plaats van de ervaring in twijfel te trekken. [...]

Ik denk dat als je het over gene zijde hebt, dat het belangrijk is dat je een openheid toont die je niet van tevoren gaat invullen met restricties. Dan kun je tenminste dingen horen die je nog nooit gehoord hebt.' ●

Een dik boek over postume signalen van overleden dierbaren

Een gift uit Avalon

Rudolf H. Smit

Er ligt een belangrijk boekwerk voor mij, zoals dat heet: *vuistdik*. In het vorige nummer (zomer/najaar) van *Terugkeer naar Levenslicht* besteedde ik er al enige aandacht aan onder het motto van 'boeksignalering' (op bladzijde 49), maar deze keer ga ik er wat dieper op in. Dat verdient dit boek met zijn veertig verslagen van tekens van leven van overledenen zeker... tekens van leven na de dood.

Op de (Nederlandse) *Ontmoetingsdag* van 26 november 2022 konden de aanwezigen haar live horen spreken: Annet Brouwer. Zij heeft een praktijk voor *coaching* en *healing*, en geeft bovendien organisatieadviezen binnen de gezondheidszorg.

Zoals veel NDE-ers zullen herkennen, stond Annet van origine rationeel en ongelovig tegenover het onderwerp nabij-de-doodervaringen: 'dood is dood'. Totdat ze er zelf één meemaakte toen een overleden dierbare vriendin aan haar verscheen en er een compleet gesprek over de grens van leven en dood plaatsvond.

En daar bleef het niet bij: overleden familieleden kwamen langs en voerden postume gesprekken met haar. Maar ook in haar praktijk begonnen zich steeds meer NDE-ers te vertonen, die haar graag wilden vertellen over hun ervaringen. Uiteindelijk is Annet de vertelde ervaringen gaan opschrijven, wat geresulteerd heeft in dit boek, met **veertig** complete NDE-casussen.

Het boek in kwestie: *Een gift uit Avalon*

Het boek is prima vormgegeven... overigens met een titel die mooi is, maar in eerste instantie wel ietwat moeilijk te begrijpen. Echter: op de gegevenspagina van haar boek geeft de schrijfster een passende uitleg: *In de Brits-Keltische sage van Koning Arthur is Avalon een 'in nevelen verborgen' eiland, gelegen vlak achter de horizon, daar waar de zon ondergaat. 'Avalon' is in het Welsh Yns Afallach, wat 'het eiland van de appelboom' betekent. De appelboom was de boom van de onsterfelijkheid. Avalon verwijst daarmee naar het appelland of avondland, in het westen, waar de zielen na hun Aardse leven heenreizen.*

En inderdaad, daar gaat het om: het land waar de zielen naartoe gaan nadat ze het fysieke leven verlaten hebben. Er wordt door zeer velen in deze wereld als een absolute waarheid aangenomen dat er na de dood 'helemaal niets' is, dat het afgelopen is, uit, af, *basta*. Het idee dat er 'leven is na de dood' wordt in het algemeen verworpen als onzin, als stupide bijgeloof, echt iets voor mensen die niet 'volwassen' oftewel 'rationeel' kunnen denken.

En tòch, en tòch: de verhalen over het contact met de doden waren er al in het verleden, maar blijven komen in het heden. Sterker nog: onderzoekers in Amerika hebben vastgesteld dat iets minder dan de helft van de bevolking spreekt over indringende ervaringen na het overlijden van geliefden, namelijk het sterke gevoel dat ze nog in de nabijheid zijn, of dat ze zich op één of andere manier manifesteren. Zoals zich als een schim laten zien aan het voeteinde – en dat terwijl de persoon in bed bij vol bewustzijn is! Of, zoals ik ooit las: tijdens

een autorit snoof de chauffeur een heerlijke tabaksgeur op... hij herkende die als de tabak van zijn pijp rokende grootvader die echter al een tijd overleden was. En wie kent niet het beroemde verhaal van grootvaders klok die stil bleef staan op het moment van grootvaders overlijden. Zo zijn er talloze verhalen die door de eeuwen werden verteld en nog steeds worden verteld. En... het zijn beslist niet het soort verhalen, ontsproten uit de breinen van fantasierijke mensen. Ze gebeuren gewoon, ook bij lieden die doorgaan voor rationeel en broodnuchter.

Dit dikke boek (342 blz.) van Annet Brouwer gaat daarover. Boordevol met wonderlijke verhalen die je echter gewoon serieus kunt nemen. Hierbij presenteren we citaten uit drie (geanonimiseerde) casussen die Annet in haar boek beschrijft.

Casus 1: de waarschuwing

'Mijn overleden oma is in een periode van ongeveer tien jaar met regelmaat bij me langs geweest. Ik had toen af en toe wel twijfels of het echt was. Wilde ik misschien al te graag dat mijn oma er nog is? Of is dit een hersenspinsel? Totdat ik een paar bijzondere dingen meemaakte. Voor mij waren dit bevestigingen dat ik niet gek ben.'

'Dit is een zo'n ervaring: op een keer wilde ik gaan motorrijden. Ik hoorde mijn oma zeggen: 'Nooit gaan.' Ook toen heb ik naar haar geluisterd. Mijn maatje, die wèl is gegaan, heeft tijdens die motorrit per ongeluk een hond aangereden die ineens de weg op rende; daarna is hij uitgedleden, door het prikkeldraad geschoven

Annet Brouwer

en heeft hij lelijke verwondingen opgelopen. Dit had mij mogelijk ook kunnen overkomen, als ik met hem was meegegaan. Zo heb ik nog wel meer voorbeelden. Ik denk dat oma mij beschermde en me terug naar het goede pad leidde.'

Casus 2: de rozenkrans

'Toen ik twaalf jaar was, overleed mijn opa. Hij was de eerste persoon in mijn leven die overleed en dat maakte indruk op mij. Ook omdat mijn opa heel bijzonder voor mij was. We herkenden onszelf in elkaar. Hij kon ook dingen zien. Dat voelde je van elkaar en dat *matchte* met elkaar. Hij was een enorme sloddervos en oma vitte daar wel eens op. Hij kon ook excentriek zijn en ineens iets raars doen. Dat verrassende, dat aparte, dat vond ik leuk aan hem.'

[Redactie: tijdens een meditatie zag deze persoon haar opa met een rozenkrans in zijn hand met een kruis erin. Hij zei: 'Die is voor jou.' Bij navraag bleek opa inderdaad een heel aantal rozenkransen te hebben gehad. Echter: die waren allemaal met opa mede-begraven.]

'Een paar weken later vond er een familiereünie plaats op de boerderij en het landhuisje waar mijn opa de laatste jaren van zijn leven had gewoond. We maakten een wandeling in het natuurgebied bij het landhuis. Tante Lisa ging niet mee, want zij voelde zich niet zo lekker. Bij terugkomst van de wandeling, wachtte tante Lisa ons op. 'Kom eens,' zei ze tegen mij en gebaarde samenzweerderig. 'Ik heb hem!' Ze liet me een rode rozenkrans met kruis zien. De rozenkrans zag er precies zó uit als die mijn opa in mijn meditatie aan mij had gegeven. Ik moest toen heel hard huilen. Wat was ik ontroerd dat ik deze rozenkrans nu in het echt had ontvangen.'

Casus 3: de helpende hand aan het lichtknopje

De vrouw vertelt: 'Ik beviel van de tweeling. Kort daarop werd mijn man ziek. Zijn ziekte bleek zelfs al zó vergevorderd te zijn dat de artsen ons vertelden dat ze niets meer voor hem konden doen. Dat gaf zó'n bizarre mengelmoes van gevoelens. Hij leek gezond van lijf en leden, maar bleek plotsklaps ongeneeslijk ziek en we waren net de trotse ouders van onze tweeling geworden. Leven en dood, heel dicht bij elkaar. Ik heb toen natuurlijk aan dat visioen gedacht [waarin ze een begrafenis zag met in haar man in de kist]: hoe was dat nou mogelijk? Geen idee! Ik vroeg hem: 'Wil je, als je dood bent, af en toe de lampjes laten knipperen, zodat ik weet dat je bij me bent?' Dat beloofde hij. Welnu, dat heb ik geweten...'

'Ongeveer twee jaar na het overlijden van mijn man (ik ben inmiddels met mijn huidige partner samen) lagen de kinderen in bed. Ik zat alleen beneden, mijn partner was die avond weg. Mijn overleden man en ik hadden ooit samen een designlamp gekocht, een grote staande lamp, die met een schuifje bediend moest worden om de lamp feller te laten branden of om hem uit te zetten. Ik deed alle lichten in de kamer uit, maar schrok vervolgens van de donkerte in de kamer. Ik riep in paniek: 'Wat moet ik nu?' en ineens ging die staande lamp op volle sterkte aan... uit zichzelf. Nou ja, uit zichzelf? Ik wist meteen, vanuit mijn hart, dat het mijn man was die mij hielp.'

'Ik heb ook nog een heel recente ervaring met verlichting die uit het niets raar deed. Nou ja, uit het niets? Twee dagen vóór dit gesprek voor jouw boek kreeg ik

Oude (Amerikaanse) foto van geestverschijningen

ineens heel veel vragen van één van de tweeling over hun vader. Hiervoor vroeg de tweeling eigenlijk nooit veel naar hun vader, maar nu vroeg één van hen mij het hemd van mijn lijf. We hebben nog nooit zó veel over zijn papa gesproken. Ineens gingen in de woonkamer alle lampen aan en uit, kriskras door elkaar heen. Wat was dat prachtig! Ik was diep ontroerd door dit teken van aanwezigheid van mijn man.'

Geen sprake van goedgelovigheid

Tot zover deze citaten over post-mortale gebeurtenissen die behoorlijk spectaculair waren. Het boek van Annet Brouwers staat er vol mee. Maar van goedgelovigheid door haar is geen sprake. Ze wijdt het laatste hoofdstuk aan een kritische beschouwing. Daarbij stelt zij dat er bij alle mensen, die ze voor dit boek heeft gesproken, absoluut geen sprake was van goedgelovigheid en/of 'interessantdoenerij'. Vrijwel zonder uitzondering wisten deze mensen er aanvankelijk geen raad mee. Wat zij hadden meegeemaakt is echter een gegeven waar ze niet omheen kunnen. Veelzeggend in dit verband is de tussenkop: 'Ik kan er met mijn verstand niet bij.'

Inderdaad, maar even goed vinden deze gebeurtenissen wèl plaats en kunnen ze níét *wegverklaard* worden. Het argument van skeptici dat het slechts om *hallucinaties* gaat bij mensen bij wie het verdriet vanwege de gestorven geliefde heel diep zit, gaat niet op. Simpelweg doordat deze verschijnselen soms nog jaren later optreden, als de geliefde al lang in de achtergrond van de tijd is verdwenen.

Al met al een bijzonder boek. Het hoort thuis op de boekenplank van iedereen die zich bezighoudt met spiritualiteit rondom de dood.

[Rudolf Smit]

Waarderingcijfer: ★★★★★

Boekgegevens:

Annet Brouwer

Een gift uit Avalon

Over contact met overleden dierbaren

Uitgave: Uitgeverij Van Warven, 2022

ISBN: 978-94-93175-84-6

Omvang: paperback van 342 blz.